

Lastensuojelun perhehoidon, tukiperhe- ja tukihenkilötoiminnan toimintaohje

1.2.2026 alkaen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
1.1	Perushoitopalkkio (palkkioluokka 1)	3
1.2	Määräaikainen korotettu hoitopalkkio (palkkioluokat 2-4)	4
1.3	Lapsen kokoaikainen hoito sijoituksen alussa	6
2	Kustannusten korvaaminen	7
2.1	Kulukorvaukset	7
2.2	Kulukorvauksen maksaminen vähimmäismäärää pienempänä	7
2.3	Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus	8
2.4	Terapia ja terveydenhuolto	8
2.5	Opiskelukulut	9
2.6	Harrastuskulujen korvaaminen	9
2.7	Lapsen lomamatkasta aiheutuvat kustannukset	9
2.8	Vaatetus	9
2.9	Korvaus oman auton käytöstä	10
2.10	Muut erityiset kulut	10
2.11	Lapsen käyttövarat	10
3	Käynnistämiskorvaus	11
4	Kelan etuudet	12
5	Perhehoitajan tuki	12
5.1	Vapaa-oikeus ja sen järjestämisen tavat	12
5.2	Täydennyskoulutus	13
5.3	Vertaisryhmätoiminta	13
5.4	Työnohjaus	13
5.5	Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset	13
5.6	Muu tuki	14

6	Tukisuhdetoiminnan korvaukset lastensuojelussa ja lapsiperhepalvelussa sekä sijaishoitajan korvaukset perhehoidossa	14
6.1	Tukiperheen ja sijaishoitajan korvaukset	14
6.2	Tukihenkilökorvaukset	15
7	Lyhytaikainen perhehoito	15
7.1	Lyhytaikaisen perhehoidon korvaukset	15
7.2	Lyhytaikaisen perhehoitajan tuki	16
8	Perhehoitajan, tukiperheen ja -henkilön velvollisuudet	17
8.1	Salassapito ja vaitiolovelvollisuus sosiaalihuollossa	17
9	Lainsäädäntö	21

Tekijät

Palvelujohtaja Erja Nevalainen

Palvelupäälliköt Maarit Haatanen ja Sonja Hartikainen

1 Johdanto

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen Siun Soten lastensuojelun perhehoidon, tukiperhe ja -henkilötoiminnan toimintaohje täydentää yleistä Siun soten perhehoidon toimintaohjetta lastensuojelun osalta. Ohje koskee Siun soten omana toimintana, toimeksiantosuhteessa tapahtuvaa palvelun toteuttamista, eikä tätä sovelleta ostopalveluun. Toiminnassa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja toimintaa ohjaavana periaatteena on lapsen edun toteutuminen.

Ohje sisältää pitkäaikaisen perhehoidon toimintaohjeen kappaleissa 1–5. Tukiperhehoidon ja tukihenkilötoiminnan sekä perhehoitajan vapaan sijaishoidon toimintaohje on kappaleessa 6. Lyhytaikaista perhehoitoa koskien on erillinen kappaleensa 7 ja se on oma kokonaisuutensa, muu perhehoidon ohje koskee lyhytaikaista perhehoitoa vain soveltuvien osin. Kappaleet 8–9 koskevat kaikkea toimintaa.

Tämä ohje uudistaa palkkioluokat ja niiden kriteerit, eikä ennen tämän ohjeen vahvistamista alkaneita määräaikaista palkkion korotuspäätöksiä sovelleta suoraan tämän ohjeen uusiin palkkioluokkiin. Uutta perushoitopalkkiota (palkkioluokka 1) sovelletaan kaikkiin alle 18-vuotiaisiin sijoitettuihin lapsiin 1.2.2026 alkaen. Uutta yli 18-vuotiaan perushoitopalkkion määrää sovelletaan tämän ohjeen vahvistamisen jälkeen alkaviin jälkihuollon toimeksiantosopimuksiin. Aikaisemmin ennen tämän ohjeen vahvistamista päätetyt määräaikaisten hoitopalkkiokorotukset jäävät voimaan vuoden 2025 ohjeen mukaista suuruutta noudattaen siihen saakka, kunnes määräaikainen korotuksen voimassaolo päättyy, ellei korotuksen perusteita tarkasteta ennen tätä uudelleen. Uusia määräaikaista korotettuja palkkioluokkia sovelletaan vasta, kun arviointi ja korotuspäätös on tehty tämän ohjeen vahvistamisen jälkeen.

Hoitopalkkioiden määrää tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Toimeksiantosopimuksella sovitaan perushoitopalkkion määrästä. Hoitopalkkion määrää voidaan korottaa perhehoitajan hakemuksesta tai sosiaalityöntekijän esityksestä erillisellä päätöksellä määräajaksi. Hoitopalkkioihin voidaan tehdä korotuksia vain yhteen korotuksen perusteeseen perustuen.

1.1 PERUSHOITOPALKKIO (PALKKIOLUOKKA 1)

Perushoitopalkkiota sovelletaan, kun lapsella ei ole ikätasoaan vastaavaa suurempaa hoidon, ohjauksen tai valvonnan tarvetta. Arjessa näkyy mm siten, että lapsi käy koulua/varhaiskasvatusta normaalisti. Hänellä ei ole säännöllistä erityistukea tai hoitoa tai merkittäviä käyttäytymisen tai mielenterveyden haasteita. Yhteistyö vanhempien, läheisverkoston ja viranomaisten kanssa on tavanomaista.

Sijaisperheessä asuvan alle 18-vuotiaan lapsen hoidosta maksetaan perhehoitajalle perushoitopalkkio 1230,72 €/kk (41,02 €/pv).

Perhehoitajalle maksetaan 50 % hoitopalkkiosta, kun:

- alle 18-vuotias lapsi asuu viikot toisella paikkakunnalla ja käy viikonloput sijaisperheessä

- alle 18-vuotias lapsi on yli 2 kk sairaalahoidossa, maksetaan 3. sairaalassaolokuukaudesta eteenpäin palkkio tämän suuruisena

Perhehoidon tarve yli 18-vuotiaiden osalta arvioidaan yksilöllisesti jälkihuoltosuunnitelmassa. Sijaisperheessä asuvalle alle 23-vuotiaan nuoren hoidosta maksetaan perhehoitajalle 966,35 €/kk (32,21 €/pv).

Perhehoitajalle maksetaan 50 % hoitopalkkiosta sosiaalityöntekijän arvioidessa palkkion maksun perustuvan nuoren hoitoisuuteen ja tilanteessa olevaan perhehoidon palvelun tarpeeseen, kun:

- yli 18-vuotias nuori asuu viikot opiskelupaikkakunnalla ja käy viikonloppuisin sijaisperheessä
- yli 18-vuotias nuori on yli 2 kk sairaalahoidossa, maksetaan 3. sairaalassaolokuukaudesta eteenpäin palkkio tämän suuruisena
- nuori on varusmies- tai siviilipalvelusta suorittamassa ja käy viikonloppuisin sijaisperheessä

1.2 MÄÄRÄAIKAINEN KOROTETTU HOITOPALKKIO (PALKKIOLUOKAT 2-4)

Perhehoitajalle voidaan harkinnanvaraisesti maksaa korotettua palkkiota, mikäli sijoitetun lapsen hoito on erityisen vaativaa tai lähiverkoston kanssa tehtävä yhteistyö on erittäin haasteellista. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmistelusta esihenkilö tekee arvion lapsen tilanteesta. Korotettu palkkio maksetaan aina määräaikaisena. Päätös tehdään enintään vuodeksi kerrallaan. Irtisanomisajalta maksetaan palkkioluokan 1 mukaista perushoitopalkkiota ajalta, jolloin lapsi ei ole ollut tosiasiallisesti perhehoidossa.

Hoitopalkkioluokan määrittelyssä tarkastellaan lapsen hoidettavuutta hänen toimintakykynsä, hoidon sitovuuden ja yksilöllisten tarpeiden huomioimisen vaativuuden perusteella.

Hoitopalkkion korottamisen lisäksi perhehoitajalle laaditaan yksilöllinen suunnitelma tarvittavista tukipalveluista, kuten säännölliset ohjauskäynnit, työnohjaus tai muut tarvittavat lisäpalvelut, joihin perhehoitaja sitoutuu.

Perhehoidon hoitopalkkiota voidaan korottaa, jos lapsi on esimerkiksi oikeutettu Kelan maksamaan vammaistukeen, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai terveydenhuollon ammattilainen on arvioinut ja todennut lapsen vaikeahoitoisuuden. Lapsen sosiaalinen rajattomuus, aggressiivisuus, ylivilkkaus, epäsosiaalisuus, päihteidenkäyttö, rikollisuus, lapseen kohdistunut seksuaalinen hyväksikäyttö tai lapsen sairaus voivat vaikuttaa lapsen hoidettavuuteen. Lapsen kasvuun ja sijoitukseen liittyvät normaalit kehityskriisien aiheuttamat ongelmat eivät ole perusteita korotettuun hoitopalkkioon.

Hoitopalkkion korottamisesta neuvotellaan aina perhehoitajan ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kesken mutta korottamisesta päättää johtava viranhaltija. Perhehoitaja on velvollinen hakemaan sijoitetulle lapselle Kelan vammaistukea yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja lapsen hoitotahon kanssa. Perhehoitaja täyttää vammaistukihakemuksen ja sosiaalityöntekijä lähettää sen Kelalle. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue perii Kelan myöntämän vammaistuen lapsen hoidonkorvaukseksi ja itsenäistymisvaroiksi.

Hoitopalkkion korotusta tarkistetaan, mikäli kriteerit, joilla se on määrittynyt, eivät enää täyty. Palkkio tarkistetaan tarvittaessa jommankumman sopijaosapuolen sitä pyytäessä, korotettua hoitopalkkiota koskevan erillispäätöksen määräajan päättyessä, Kelan vammaistuen tarkistuksen yhteydessä tai vähintään kerran vuodessa (indeksikorotus) sekä perhehoitajan olosuhteiden muuttuessa. Hoitopalkkion korotusta ei voi vaatia takautuen.

Korotettu palkkioluokka (2) 1621,90 €

Korotettua palkkioluokkaa (2) voi saada, kun lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi lapsen hoidon poikkeavan tavanomaisesta ikätason mukaisesta hoidosta ja kasvatuksesta siten, että lapsen hoito vaatii perhehoitajalta erityistä lapsen tarpeiden huomioimista arjessa. Lapsella voi olla ikätasoaan enemmän ohjauksen, tuen tai valvonnan tarvetta, joko toistuvia tunne-elämän säätelyn tai käyttäytymisen haasteita (esim. ahdistus, impulsiivisuus) ja/tai tarvetta tiiviiseen arjen struktuuriin ja ennakkointiin. Lapsen haasteet arjessa vaativat perhehoitajan emotionaalista läsnäoloa, verkostoyhteistyötä koulun, varhaiskasvatuksen, oppilashuollon tai perheneuvolan kanssa lapsen asioissa.

Korotettua palkkioluokkaa (2) voi saada myös, jos lapsen lähiverkoston kanssa tehtävä yhteistyö arvioidaan erittäin haasteelliseksi. Lähiverkoston kanssa haastava yhteistyö voi näkyä ristiriitoina tai epäluottamuksena, jonka vuoksi perhehoitaja tarvitsee yhteydenpitoa ja tukeutumista sijaishuollon toimijoihin.

Lapsella voi olla oikeus perusvammaistukeen, koska hän tarvitsee vammasta tai sairaudesta johtuen erityistä hoivaa ja huolenpitoa viikoittain ikäisiään enemmän.

Korotettu palkkioluokka (3) 2432,85 €

Korotettua palkkioluokkaa (3) voi saada, kun lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi lapsen hoidon poikkeavan tavanomaisesta ikätason mukaisesta hoidosta ja kasvatuksesta siten, että lapsen hoito vaatii perhehoitajalta erityistä lapsen tarpeiden huomioimista arjessa ja vastuun lisääntymistä lapsen hoidon- tai kuntoutuksen toteutumisesta.

Lapsella voi esimerkiksi olla oikeus korotettuun vammaistukeen, koska lapsen vammasta tai sairaudesta aiheutuva hoidon ja huolenpidon tarve on vaativaa tai vie päivittäin paljon aikaa, hän tarvitsee mielenterveyden tai käyttäytymisen häiriön vuoksi runsaasti ikäkauteen kuulumatonta tukea, opastusta ja valvontaa jokapäiväisissä arjen toiminnoissa. Lapsella voi olla esimerkiksi jatkuvaa hoitoa vaativa oireyhtymä, sairaus tai kehitysviive, joka vaatii päivittäin aikavievää apua ja ohjausta arjen toiminnoissa, mielenterveyden häiriö, neuropsykiatrinen haaste tai traumaattinen tausta, joka näkyy arjessa siten, että lapsi tarvitsee vuorovaikutuksessa erityistä ja yksilöllistä tukea, säätelyapua ja läsnäoloa.

Tämän lisäksi lapsella on aktiivinen hoito- tai kuntoutussuhde. Hoidon tai kuntoutuksen toteuttaminen vaatii perhehoitajalta aktiivista osallistumista ja erityistä paneutumista lapsen kuntouttamiseen arjessa.

Lapsia, joiden hoito on näin vaativaa, voidaan sijaishoitoon sijoittaa enintään kaksi lasta kotona kokoaikaisesti olevaa vanhempaa kohden. Perheessä voi olla sijoitettuna korkeintaan 4 lasta, mukaan lukien korotettua hoitopalkkioluokkaa (3) saava lapsi.

Korotettu palkkioluokka (4) 3649,27 €

Erityisen vaativahoitoisen lapsen hoitopalkkiota voidaan maksaa erityiseen harkintaan perustuen silloin, kun lapsi tarvitsee fyysisen ja/tai psyykkisen sairauden vuoksi aikuisen tiiviin kokoaikaisen huolenpidon ja korjaavan vuorovaikutuksen esim. eheytyäkseen traumaattisista kokemuksista. Lapsi, jonka perhehoidosta maksetaan tätä hoitopalkkiota, on selkeästi laitoshoidon tarpeessa, mutta esim. lapsen iän, kehityksen, vaikeiden elämäkokemusten ym. seikkojen vuoksi katsotaan perhehoitoon sijoitus ensisijaiseksi.

Edellyttää, että:

- lapsen erityinen vaativahoitoisuus on todennettavissa lasta hoitavan/kuntouttavan tahon asiakirjoista (esim. vaikea käytöshäiriö, vaikea psyykkinen oireilu, vaikeahoitoinen diabetes, lapsi on lähes ympäri vuorokauden riippuvainen hoitajastaan)
- perhehoitajilla on valmiudet ja riittävää osaamista vastata lapsen erityiseen tarpeeseen
- ainakin toisella perhehoitajalla on sosiaali-, terveydenhuolto- tai kasvatustieteiden koulutus
- ainakin toisen perhehoitajan tulee olla kotona niin, että hänellä on mahdollista vastata lapsen tarpeisiin ympärivuorokautisesti akuutistikin muuttuvissa lapsen tilanteissa ja sitoutumisen lapsen päätoimiseen hoitoon tarvittaessa
- perhehoitajilla on kokemusta perhehoitajana toimimisesta
- lapsi saa mahdollisesti ylintä vammaistukea tai hänen vammansa tai sairautensa edellyttää hoitoa, joka on vaativaa ja lähes ympärivuorokautista.

Tällaisia lapsia voidaan perheeseen sijoittaa enintään yksi lapsi kokoaikaisesti kotona olevaa perhehoitajaa kohden. Mikäli perheessä on kaksi perhehoitajaa kokoaikaisesti kotona, perheeseen voidaan sijoittaa lisäksi korkeintaan kaksi alemmaa palkkioluokkaa saavaa lasta.

1.3 LAPSEN KOKOAIKAINEN HOITO SIOITUUKSEN ALUSSA

Kokoaikainen hoito tarkoittaa sitä, että perhehoitaja hoitaa kotona alle 1-vuotiaista sijoitettua lasta. Lisäksi kokoaikaista hoitoa käytetään tilanteissa, joissa perhehoitaja jää sosiaalityöntekijän suosituksesta kokoaikaisesti kotiin (on pois ansiotyöstään sijoituksesta johtuen) sijoituksen alussa sijoitetun lapsen tarpeisiin vastatakseen. Kokonaisen hoidon aikana lapsi ei ole säännöllisessä päivähoitossa sijaishoidon ulkopuolella. Mikäli lapsi **tarvitsee** sijoituksen alussa kokoaikaista hoitoa ja perhehoitajista jompikumpi jää hoitamaan lasta kotiin kokoaikaisesti, **voidaan** perushoitopalkkio maksaa kaksinkertaisena määräaikaisella päätöksellä, joka on voimassa enintään vuoden ajan. Korotuspäätöstä voidaan jatkaa uudella päätöksellä enintään vuoden kerrallaan, jos sijoitettava lapsi

on alle 3-vuotias ja edellä mainitut perusteet yhä täyttyvät. Jatkokorotuspäätös voi olla voimassa maksimissaan siihen saakka, kun lapsi täyttää 3 vuotta.

Mikäli tilanne koskee samaan aikaan sijoitettavia sisaruksia, on hoitopalkkio nuorimman lapsen osalta kaksinkertainen perushoitopalkkio ja vanhempien sisarusten osalta hoitopalkkiota voidaan korottaa 50 %:lla perushoitopalkkion määrästä.

2 Kustannusten korvaaminen

2.1 KULUKORVAUKSET

Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, arjen tavanomaisista matkakustannuksista (mm. päivähoito-, koulu-, harrastusmatkat), henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain (417/2007) nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä annettavat käyttövarat. Käyttövaroista on tarkemmin säädetty lastensuojelulain 55 §:ssa. Annetuista käyttövaroista tulee toimittaa vuosittain lapsen asiasta vastaavalle sosiaalityöntekijälle selvitys. Irtisanomisajalta ei makseta kulukorvausta ajalta, jolloin lapsi ei ole ollut tosiasiallisesti perhehoidossa.

Kulukorvaus 899,88 €/kk (30,00 €/pv)

Mikäli perhehoitaja vastaa alaikäisen nuoren toimeentulosta opiskelupaikkakunnalla, kulukorvausta ei vähennetä.

Perhehoidossa olevan 0–23-vuotiaan opintoraha tai muut mahdolliset etuudet peritään hoidon korvauksena, joista 40 % tilitetään itsenäistymisvaroihin.

2.2 KULUKORVAUKSEN MAKSAMINEN VÄHIMMÄISMÄÄRÄÄ PIENEMPÄNÄ

- Kun 18 vuotta täyttänyt nuori, joka ei ole vielä itsenäistynyt omaan asuntoon, on suorittamassa asevelvollisuuttaan, siviilipalvelusta tai opiskelee toisella paikkakunnalla ja käy viikonloppuisin sekä lomillaan perhehoidossa, maksetaan perhehoitajalle kolmasosa (299,96 €/kk) kulukorvauksen määrästä.
- Nuoren omaa avustamista voidaan harkita jälkihuoltona (esimerkiksi suuret matkakulut).
- Mikäli nuori on työsuhhteessa perhesijoituksen aikana, tehdään yksilöllinen suunnitelma siitä, mistä kuluista ja hankinnoista nuori vastaa itse (huomioon otettavia seikkoja ovat esim. työmatkakulut, käyttövarat, vaatteet, autokoulumenot ja toimeentulo). Tällöin sosiaalityöntekijä tekee perhehoitajan ja nuoren kanssa yhdessä suunnitelman perhehoitajalle maksettavan kulukorvauksen vähentämisestä.

- Kun alle 18-vuotias nuori asuu viikot opiskelupaikkakunnalla (eikä perhehoitajalle makseta täyttä kulukorvausta), voidaan nuorta avustaa toimeentulotukinormia soveltaen ottaen tulona huomioon opintoraha ja asumislisä, menona yksin asuvan perusosa. Taloudellinen tuki maksetaan asiakassuunnitelman mukaisesti joko perhehoitajalle tai nuorelle itsellensä.

2.3 PERHEHOITAJAN ILMOITUSVELVOLLISUUS

- Perhehoitajan tulee ilmoittaa yhdyshenkilölle välittömästi esimerkiksi palkkioiden ja korvausten maksuperusteissa tapahtuneista muutoksista (esim. töiden tai päivähoidon aloitus)
- Perhehoitajan tulee ilmoittaa, mikäli perhehoidon maksut eivät toteudu sovitun mukaisesti. Mahdolliset liikaa suoritettut korvaukset peritään takaisin hyvinvointialueelle.
- Erityiset kustannukset korvataan kuitteja vastaan. Kulukorvauksella ml. käynnistämiskorvaus korvattavia tuotteita hankkiessaan ei perhehoitaja voi käyttää ostotilanteessa henkilökohtaisia bonuskortteja. Matkakustannukset korvataan aina esitettyä matkareittiselvitystä vastaan.

2.4 TERAPIA JA TERVEYDENHUOLTO

- Kulukorvaukseen sisältyvät tavanomaiset perusterveydenhuollon kustannukset, kuten terveyskeskusmaksut, lääkekustannukset infektiosairauksista ja muista lyhytaikaisista hoitotarpeista. Kulukorvaukseen sisältyy lisäksi kaikki käsikauppalääkkeet.
- Erikseen korvataan sairaalamaksut, poliklinikkamaksut ja reseptillä määrätyt pitkäaikaissairauden tai -häiriön hoitoon määrätyt lääkkeet/lääkeaineet sekä vastasyntyneen erityismaito.
- Kohtuulliset kustannukset silmälaseista, perustellusta syystä myös piilolinssit.
- Sovitut terapiasta aiheutuneet omavastuukulut korvataan perhehoitajalle.
- Terveyspalveluiden käytön matkakulut korvataan siltä osin kuin sairausvakuutus ei niitä huomioi. Terveyspalveluihin liittyvien matkojen osalta perhehoitajalle korvataan mahdollisen KELA-taksin tai julkisen kulkuneuvon käytöstä KELA-korvauksen jälkeen jäävä omavastuuosuus. Omalla autolla kuljettaessa perhehoitaja hakee ensin Kelan matkakorvauksen, jonka jälkeen matkakulut korvataan oman auton käyttökuluina 0,55 €/km (valtion matkustussäännön mukainen korvaus 2026) vähentäen kokonaiskuluista KELA:n myöntämän korvauksen määrä.
- Perhehoitajan työsuhteen ansionmenetys voidaan korvata enintään 125 euroon/päivä saakka sellaisissa toistuvissa/jatkuvissa tilanteissa, joissa perhehoitaja joutuu ottamaan kokonaisia palkattomia vapaapäiviä lapsen tutkimuksien tai hoitojen toteuttamiseksi. Ansiomenetys korvataan ennalta sovitusti sosiaalityöntekijän harkinnalla työnantajalta saadun todistuksen perusteella tilanteissa, joissa perhehoitajan ei ole mahdollista sovittaa käyntiä ansiotyön vapaapäivään. Palkkioluokassa 4 tai kaksinkertaisessa palkkioluokassa ansiomenetystä ei korvata.

2.5 OPISKELUKULUT

- Erikseen korvataan opiskelusta aiheutuvat suuret kustannukset, kuten oppikirjat, erityisvaatetus, muut välttämättömät erityisvälineet, matkakulut (KELA:n koulumatkakorvauksen ylittävältä osalta) ym. opiskelusta aiheutuvat ylimääräiset menot, ellei ole oikeutettu saamaan ko. tarvikkeita/kustannuksia maksuttomana.
- Jälkihuolto-oikeuden omaavan perhehoidossa olevan/olleen alle 23-vuotiaan nuoren keskiasteen tai lukion sekä ammattitutkinnon suorittamisesta johtuvat kulut korvataan edellä esitetyllä tavalla eikä nuoren tarvitse kattaa näitä opintolainalla. Mikäli nuori kuitenkin nostaa opintolainan, sovitaan hänen kohdallaan taloudellinen avustaminen erikseen.

2.6 HARRASTUSKULUJEN KORVAAMINEN

Kulukorvaus kattaa **pääsääntöisesti** harrastuksista, harrastusmatkoista ja harrastusvälineistä aiheutuneet kustannukset. Erillisesti **voidaan** tukea yhtä sosiaalityöntekijän kanssa sovittua harrastusta ja siihen liittyviä matkakuluja, mikäli säännöllisestä harrastuksesta aiheutuvat kustannukset ovat suuret. Kulukorvauksen katsotaan kattavan lapsen eri harrastusmenoja 600 euroon saakka vuodessa. Tämän omavastuuosuuden ylittävältä osuudelta voidaan yhtä harrastusta tukea erillisesti enintään 600 eurolla. Tätä kalliimpien harrastuskustannusten osalta tarvitaan erityinen peruste ja asia täytyy olla sovittu asiakassuunnitelmassa. Uusia harrastusvälineitä ostettaessa on hyödynnettävä edellisen tuotteen vaihtoarvo.

2.7 LAPSEN LOMAMATKASTA AIHEUTUVAT KUSTANNUKSET

Lapsen osuus lomamatkasta aiheutuneista matka- ja majoituskuluista, tai tuetun loman omavastuuosuudesta, **voidaan** korvata sosiaalityöntekijän kanssa sovittaessa harkinnan mukaan 300 €/v saakka sekä lapsen leirikuluja harkinnan mukaan. Lomanvietto- ja leirikuluista perhehoitajan ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee neuvotella etukäteen. Mikäli matkakustannukset esimerkiksi lomanvietossa muodostuvat useamman perheenjäsenen lomasta tulee matkakustannus jakaa lapselle matkustajakohtaiseksi kuluksi.

2.8 VAATETUS

Kulukorvaus ja lapsilisä kattavat vaatetuskulut.

2.9 KORVAUS OMAN AUTON KÄYTÖSTÄ

Perhehoitajille ja tukiperheille korvataan oman auton käytöstä kulloinkin voimassa olevan (vuonna 2026: 0,55 €/km) valtion matkustussäännön mukainen kilometrikorvaus tilanteissa, jotka liittyvät lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämiseen liittyviin neuvotteluihin tai tapaamisiin, esimerkiksi hoitoneuvottelut ja asiakassuunnitelmapalaverit. Lapsen matkakulut vanhempien tai muiden lapselle läheisten henkilöiden luo korvataan asiakassuunnitelman mukaisesti. Matkakustannuksien tulee pohjautua tosiasialliseen erilliseen matkustamistarpeeseen. Mikäli matkakustannus kytkeytyy useamman sijoitetun lapsen asiaan, tulee matkakorvaus jakaa lapsikohtaiseksi.

2.10 MUUT ERITYISET KULUT

- Passin ja/tai henkilökortin hankkimisesta aiheutuneet kulut korvataan erikseen.
- Tietokoneen hankintaa voidaan avustaa toisen asteen opinnoissa vain erityisistä syistä max. 300 €.
- Harkinnalla voidaan taloudellisesti tukea enintään 300 eurolla tarjoilu- ja tilakuluja nuoren rippilioppilas- tai ammattiin valmistumisjuhliissa.
- Mopokortti ja mopon vakuutukset: jos mopo on liikkumisen kannalta välttämätön, voidaan mopokortin kustannuksissa korvata puolet sosiaalityöntekijän harkinnan mukaan, ensisijaisesti kuitenkin itsenäistymisvaroista. Mopokypärän kustannukset korvataan kokonaan enintään 100 euroon saakka. Mopoon ja sen vakuutuksiin ei myönnetä erikseen avustusta.
- Kännykkään voidaan myöntää avustusta 150 euroa enintään kahden vuoden välein.
- Polkupyörän ja kypärän hankintaa avustetaan 300 euroon saakka enintään kolmen vuoden välein 17-vuotiaaksi saakka. Uutta pyörää ostettaessa on hyödynnettävä edellisen tuotteen vaihtoarvo.

2.11 LAPSEN KÄYTTÖVARAT

- Lapsen käyttövarat sisältyvät kulukorvaukseen.

Lapselle tai nuorelle maksetaan käyttövaroja kalenterikuukaudessa iästä ja kasvuympäristöstä riippuen seuraavasti:

- Alle 15-vuotiaalle lapselle määrä, joka vastaa hänen yksilöllistä tarvettaan. Alle 15-vuotiaalle viitteellisesti suositellaan maksettavaksi viikkorahaa alla olevan mukaisesti. Alle 15-vuotiaan viikkoraha on kuitenkin sovittava lapsen käyttötärpeeseen ja perhehoitajan kanssa sovittuihin toimintamalleihin lapsen oman rahan käytössä. Käyttövarasta tulee tarvittaessa neuvotella lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Käyttövarojen maksamisessa tulee huomioida myös perheen sisällä yhdenvertaisuuden toteutuminen sijoitettujen lasten osalta.
 - 3–5 v 2 €/vk
 - 6–8 v 4 €/vk

- 9–10 v 7 €/vk
 - 11–12 v 10 €/vk
 - 13–14 v 14 €/vk
- 15 vuotta täyttäneelle lapselle tai nuorelle vähintään määrä, joka vastaa yhtä kolmasosaa elatustukilain (580/2008) 9 §:ssä säädetystä yhdelle lapselle suoritettavasta täysimääräisestä elatustuen määrästä 197,71 €/kk: 3= 65,90 €/kk
 - Jälkihuollossa olevan nuoren kohdalla käyttövaran maksamisesta sovitaan erikseen jälkihuollon asiakassuunnitelmassa.
 - Perhehoitajan tulee pitää kirjaa lapselle annettujen käyttövarojen maksamisesta. Kirjaukset tulee lähettää lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle vuosittain. Kirjaukset edellisen vuoden osalta toimitettava 31.1. mennessä.

3 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle voidaan maksaa sijoituksen alkaessa käynnistämiskorvausta (tositteita vastaan) perhehoidon käynnistymisestä aiheutuviin kustannuksiin käynnistämiskorvauksen enimmäismäärään saakka. Näitä ovat mm. lapsikohtaisesti hoidon käynnistymisestä aiheutuvat kodin irtaimistohankinnat, mahdollisista sijaiskodin muutostöistä aiheutuvat kustannukset sekä lisäksi sijoituksen alkuvaiheessa tarvittavia vaatetus- ja muita perushankintoja. Osana perhehoitajalle maksettavia käynnistämiskorvauksia voidaan korvata perhehoitajan itse maksamat Pride-valmennuksen materiaalikustannukset.

Käynnistämiskorvauksen **enimmäismäärä** vuonna 2026 on 3558,60 € perhehoidossa olevaa henkilöä kohti. Käynnistämiskorvaus voidaan jakaa maksettavaksi sijoituksen kahden ensimmäisen vuoden aikana.

Käynnistämiskorvauksella korvatut hankinnat ovat Siun soten omaisuutta. Sijoituksen päättyessä perhehoitaja on velvollinen maksamaan takaisin hankintojen laskennallisen arvon sijoituksen päättymishetken mukaan

- -1 v. 75 % hankintahinnasta
- 1-2 v. 50 % hankintahinnasta
- 3-4 v. 25 % hankintahinnasta

Käytäntöön soveltaminen:

- Perhehoitaja laatii luettelon lapsen tarvitsemista tarvikkeista ja mahdollisista kodissa tehtävistä muutostöistä sekä hankkii kustannusarviot tai selvittää tuotteiden hankintahinnan. Perhehoitaja laatii lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle kartoituksen tarvittavista hankinnoista kirjallisesti. Käynnistämiskorvauksen maksamisesta päättää esihenkilö sosiaalityöntekijän esityksestä erillisellä

päätöksellä. Käynnistämiskorvaus maksetaan tositteita vastaan. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa vuoden kuluessa lapsen sijoituksen alkamisesta tai perhehoito päättyy muusta syystä, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin tai hankittuja kalusteita tai välineitä voidaan antaa lapsen käyttöön uudessa sijoituspaikassa. Henkilökohtaisia bonuskortteja ei saa käyttää korvattavia tuotteita hankittaessa.

4 Kelan etuudet

- Lapsilisä maksetaan lapsilisälain (796/1992) 6 §:n ja 11 §:n mukaan Siun soten toimeksiantosuhteessa olevalle perhehoitajalle lapsen perintäpäätöksen astuessa voimaan (viimeistään 3kk sijoituksen alkaessa) Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella.
- Muut lapsen etuudet kuten vammaistuki peritään hyvinvointialueelle hoidon kulujen korvaukseksi.

5 Perhehoitajan tuki

5.1 VAPAAOIKEUS JA SEN JÄRJESTÄMISEN TAVAT

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Palkkion maksamisesta perhehoitajan vapaan ajalta sovitaan toimeksiantosopimuksessa perhehoitolaki (606/2022) 13 §. Perhehoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon järjestämistä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Vapaa-oikeuden toteuttamisen tavasta sovitaan toimeksiantosopimuksella tai muutostarpeissa sosiaalityöntekijän kanssa erillisesti sopien. Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä toimeksiantosopimuksen sellaisen henkilön kanssa, joka täyttää perhehoitajalta vaadittavat edellytykset (perhehoitolaki 606/2022 14 § ja 263/2015 6 a §). Sijaishoitaja hoitaa lapsia omassa kodissaan tai tulee perhehoitajan kotiin hoitamaan perhehoitajan hoidossa olevia henkilöitä, jos perhehoitaja suostuu järjestelyyn ja jos järjestely on hoidettavien edun mukaista. Sijaishoito voidaan toteuttaa tarvittaessa myös muuna erillisesti sovittuna järjestelynä. Sijaishoidon tukiviikonloppu pe-su tarkoittaa 2 perhehoitajan vapaapäivää, sijaishoitajalle korvataan kohdan 7.1 mukaisesti 3pv.

Pitämätön vapaa korvataan perhehoitajalle alaikäisen osalta sijaishoitajalle korvattavan perushoitopalkkion suuruusena 82,04 €/pv. Korvaus maksetaan 31.12. tai perhehoidon päättyessä. **Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoidon tuen tiimille 15.11 mennessä pitämättömien vapaapäivien määrä.**

5.2 TÄYDENNYSKOULUTUS

Perhehoitajalle ja hänen puolisolleen kustannetaan 1–2 päivää täydennyskoulutusta vuosittain. Mikäli perhehoitaja osallistuu koulutustapahtumaan, johon on lapsille järjestetty omaa ohjelmaa, koulutustilaisuus maksetaan koko perheen osalta sisältäen perhehoitajan avo- tai aviopuolison sekä biologisten lasten ja sijoitettujen lasten osallistumis- ja majoituskulut. Matka- ja majoituskulujen korvaamisesta täydennyskoulutukseen sovitaan ennalta perhehoidon tuen tiimin sosiaalityöntekijän tai palvelukoordinaattorin kanssa.

5.3 VERTAISRYHMÄTOIMINTA

Perhehoitajalle ja hänen perheelleen mahdollistetaan osallistuminen vertaisryhmätoimintaan maksamalla vertaisryhmätoiminnasta aiheutuvat perhekohtaiset kustannukset. Vertaisryhmän ohjaaja laskuttaa ennalta sovitusti hyvinvointialueelta ohjauksesta aiheutuvat kustannukset. Vertaisryhmän aloittamisesta tulee sopia etukäteen perhehoidon tuen tiimin sosiaalityöntekijän tai palvelukoordinaattorin kanssa.

5.4 TYÖNOHJAUS

Perhehoitajille järjestetään tarpeen mukaan yksilö- ja perhekohtaista tai ryhmätyönohjausta hoito- ja kasvatustyön, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi. Ennen työnohjauksen aloitusta tulee perhehoitajan ja perhehoidon tuen tiimin sosiaalityöntekijän tai palvelukoordinaattorin sopia työnohjauksen toteuttamisesta. Työnohjaukseen sovitaan tavoitteet yhdessä työnohjaajan kanssa. Työnohjauksesta sovitaan aina määräaikaisesti. Työnohjaaja laskuttaa työnohjauksesta hyvinvointialuetta. Perhehoitajalle korvataan työnohjauksen matkakustannukset.

5.5 PERHEHOITAJAN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET

Perhehoitajalla on oikeus käydä hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa joka toinen vuosi. Terveystarkastukset toteutetaan esisijaisesti julkisessa terveydenhuollossa. Toteuttamisesta sovitaan perhehoidon tuen tiimin kanssa.

5.6 MUU TUKI

Lisäksi perhehoitajalle voidaan erityistilanteissa sopia yksilöllisesti tarvittavat tukipalvelut. Järjestelyistä sovitaan perhehoidon tuen tiimin kanssa.

6 Tukisuhdetoiminnan korvaukset lastensuojelussa ja lapsiperhepalvelussa sekä sijaishoitajan korvaukset perhehoidossa

6.1 TUKIPERHEEN JA SIJAISHOITAJAN KORVAUKSET

Lapselle voidaan myöntää tukiperhe sosiaalihuoltolain (1301/2014) 11§ tai lastensuojelulain (417/2007) 36§ mukaisesti. Tukiperheen tehtävänä on toimia lapselle tavallisena lasta tukevana perheenä, jolla on aikaa ja tilaa lapselle sekä kykyä ja halua vastata lapsen tarpeisiin, joskus vaativissakin tilanteissa. Lapsi viettää tukiperheessä aikaa yksilöllisen tarpeensa mukaisesti. Tukiperhepalvelua ei voida käyttää vaihtoehtona lapsen sijoittamiselle kodin ulkopuolelle. Tukiperhe tekee tavoitteellista ja suunnitelmallista työtä lapsen tai nuoren kanssa. Toiminnan sisältö, tavoitteet ja toteutus määritellään lapsen ja hänen perheensä kanssa laaditussa asiakassuunnitelmassa. Tukiperhepalvelua toteutetaan päätökseen perustuen.

Sijaishoitaja toimii perhehoitajan vapaapäivien sijaisena hoitaen lasta toimeksiantosopimuksella joko omassa kodissaan tai perhehoitajan kotona. Sijaishoitajalta edellytetään tehtävään liittyvää valmennusta. Mikäli hoito tapahtuu perhehoitajan kodissa ei kulukorvausta makseta.

Tukiperhe- ja sijaishoitajamaksut vuonna 2026

- Palkkio 82,04 €/pv/lapsi ja 64,42 €/pv/täysi-ikäinen nuori (tukiperhepalkkion määrä on kaksinkertainen perhehoidon perushoitopalkkion määrästä)
- Erityisen vaativahoitoisen lapsen palkkio 164,08 €/pv/lapsi (palkkion määrä on kaksinkertainen tukiperhepalkkio). Lapsen erityisen vaativahoitoisuuden arvioi lapsen vastuutyöntekijä.
- Kulukorvaus 30,00 €/pv/lapsi (noudattaa perhehoidon kulukorvausta)

Lisäksi tukiperheelle korvataan ennalta sovittuja lapsen kuljettamisesta aiheutuvia matkakustannuksia valtion matkustussääntöohjeen mukaisella suuruudella (v.2026 0,55 €/ km)

6.2 TUKIHENKILÖKORVAUKSET

Lapselle voidaan myöntää tukihenkilö sosiaalihuoltolain (1301/2014) 28§ tai lastensuojelulain (417/2007) 36§ mukaisesti. Tukihenkilön tehtävänä on toimia lapselle luotettavana aikuisena ohjaten lasta. Tukihenkilö tekee tavoitteellista ja suunnitelmallista työtä lapsen tai nuoren kanssa hänen omassa arjen toimintaympäristössään. Toiminnan sisältö, tavoitteet ja toteutus määritellään lapsen ja hänen perheensä kanssa laaditussa asiakassuunnitelmassa. Tuki voi olla esimerkiksi sosiaalisten ja/tai arjen taitojen harjoittelua, koulunkäynnin ja/tai itsenäistymisen tukemista tai harrastuksessa tukemista tarvittaessa erilaisia toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen. Tukihenkilöpalvelua toteutetaan päätökseen perustuen.

Tukihenkilöpalvelun korvaukset vuonna 2026:

- Tukihenkilöpalkkio on 41,20 euroa tapaamiskerralta (1/2 tukiperhepalkkion määrästä).
- Kulukorvaus on 15 euroa tapaamiskerralta (1/2 tukiperheen kulukorvauksen määrästä).

Lisäksi tukihenkilölle korvataan tukihenkilötapaamisesta aiheutuvat matkakustannukset valtion matkustussäännön mukaisella suuruudella (v.2026 0,55 euroa/ km).

7 Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikaisella perhehoidolla tarkoitetaan lapsen sijoittamista sijaisperheeseen lyhyeksi määräajaksi.

Lyhytaikaista perhehoitoa toteuttavat perhehoitajat ovat saaneet tehtävään erillisen täydentävän valmennuksen. Perheet ovat valmiita vastaanottamaan lyhytaikaiseen hoitoon nopealla aikavälillä sijoitusta tarvitsevan lapsen. Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalla tulee olla valmiudet vastata vähilläkin esitiedoilla kriisitilanteesta tulevan lapsen tarpeisiin turvallisella tavalla. **Lyhytaikaiseen perhehoitoon kytkeytyy tiivis arviointityöskentely lapsen tilanteeseen liittyen lastensuojelun sosiaalityöntekijän ja perhehoidon tuen tiimin tukemana.** Sijoitukset ovat joko kiireellisiä tai avohuollon sijoituksia, ja sijoituksen tarve ilmenee yleensä äkillisesti. Sijoitus voi kestää yksittäisistä päivistä enintään kolmeen kuukauteen, jona aikana lapsen tilannetta selvitetään ja laaditaan jatkosuunnitelmaa lapsen siirtymisestä joko kotiin tai pidempiaikaiseen sijaishuoltoon.

7.1 LYHYTAIKAISEN PERHEHOIDON KORVAUKSET

Lapsen sijoituksen ajalta maksetaan hoitopalkkio ja kustannusten korvaus saapumispäivästä poislähtöpäivään.

Hoitopalkkion määrä on 103,00 €/pv. Palkkio on 2,5ertainen lastensuojelun pitkäaikaisen perhehoidon perushoitopalkkion määrää kohden.

Kulukorvauksen määrä on 30,00 €/pv ja se kattaa lapsen tavanomaisen perushoidon, huolenpidon ja arjen kustannukset. Lyhytaikaisessa perhehoidossa muista lapsen erityisistä kustannuksista päätetään aina erillisen harkinnan mukaisesti eikä lyhytaikaiseen perhehoitoon siten sovelleta suoraan muita tämän toimintaohjeen pitkäaikaista perhehoitoa koskevia korvauksia kuin mitä tässä kappaleessa on kuvattu.

Lapselle annettavat käyttövarat sisältyvät kulukorvaukseen. Lapselle tai nuorelle maksetaan käyttövaroja kalenterikuukaudessa iästä ja kasvuympäristöstä riippuen ja sijoituksen kestoon soveltaen tämän ohjeen kappaleen 2.11 mukaisella tavalla.

Perhehoitajalle korvataan oman auton käytöstä kulloinkin voimassa olevan (vuonna 2026 0,55 €/km) valtion matkustussäännön mukainen kilometrikorvaus tilanteissa, jotka liittyvät lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämiseen liittyviin neuvotteluihin tai tapaamisiin, esimerkiksi hoitoneuvottelut ja asiakassuunnitelmapalaverit. Lisäksi korvataan mahdolliset matkakulut lapsen kuljettamisesta vanhempien tai muiden lapselle läheisten henkilöiden luokse tapaamissuunnitelman mukaisesti.

Lapsilisää ei lyhytaikaisessa perhehoidossa ohjata perhehoitajalle.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa ei makseta käynnistämiskorvausta. Hyvinvointialue lainaa tarvittaessa välttämättömiä lapsen huolenpitoon liittyviä tarvikkeita.

7.2 LYHYTAIKAISEN PERHEHOITAJAN TUKI

Perhehoitajan oikeus vapaaseen muodostuu perhehoitolain (206/2022) 13§ mukaisesti, joka on kaksi kalenteripäivää kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jolloin lapsi on lyhytaikaisessa perhehoidossa vähintään 14 vuorokauden pituisen keston ajan. Lyhytaikaisen perhehoidon aikana huomioidaan vapaan järjestelyissä lyhytaikaisen perhehoidon luonne ja perhehoitajan vapaan järjestelyistä sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Ellei toimeksiantosopimuksessa muuta sovita vapaan järjestely toteutetaan korvaamalla perhehoitajalle vapaan järjestämisestä tai pitämättömän vapaan korvauksena perushoitopalkkio siten, kuin se on määritetty tämän ohjeen vapaa-oikeudesta annetussa kappaleessa 6.1.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajille järjestetään vertaistapaamisia. Perhehoidon tuen tiimi tukee perhehoitajia tehtävässään.

Muusta perhehoitajan tuesta sovitaan erilliseen tarveharkintaan perustuen.

8 Perhehoitajan, tukiperheen ja -henkilön velvollisuudet

- Tukiperheiden ja perhehoitajien tulee ilmoittaa aiotut ja toteutuneet perhekokoonpanon muutokset (esim. uudet sijoitukset) sekä muut sellaiset muutokset, joilla on suoraa merkitystä toiminnan järjestämiseen.
- Tukiperheiden ja perhehoitajien tulee huolehtia, ettei laissa määriteltyjä samanaikaisesti hoidossa olevien henkilöiden enimmäismäärää ylitetä tilapäisestikään.
- Perhehoitajia, tukiperheitä ja tukihenkilöitä sitoo lastensuojelulain 25§ mukainen lastensuojeluilmoitusvelvollisuus, joka kiireellisissä tilanteissa tulee toteuttaa viipymättä esimerkiksi sosiaali- ja kriisipäivystykseen.
- Perhehoidossa olevalle lapselle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin. Perhehoitajien kanssa samassa huoneessa voivat nukkua pääsääntöisesti alle 3-vuotiaat lapset. Viimeistään kouluikäiselle lapselle tulisi tarjota mahdollisuutta omaan huoneeseen. Sisarakset voivat jakaa huoneen, jos se katsotaan olevan lapsen edun mukaista. Perheen biologisia tai aiemmin sijoitettuja lapsia ei tule velvoittaa jakamaan huonettaan tai siirtymään jaettuun huoneeseen, ellei se ole heidän toiveidensa mukaista.

8.1 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS SOSIAALIHUOLLOSSA

Sosiaalihuollon asiakkaita koskevat asiat ovat pääsääntöisesti salassa pidettäviä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa luottamuksensuoja ja siihen liittyvät salassapitovelvoitteet ovat keskeinen edellytys hyvälle ja ammattieettisesti kestäväälle toiminnalle sekä asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien edellyttämälle yksityisyyden suojalle. Siten lähtökohtana on perhehoidossa, tukiperhe ja -henkilötoiminnassa salassapito. Asiakasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä, jo tieto asiakkuudesta on sinänsä salassa pidettävää tietoa.

Perhehoitajalla, tukiperheellä ja -henkilöllä on vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille, myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Salassapito on huomioitava myös sosiaalisessa mediassa ja mm. valokuvien julkaiseminen ei ole sallittua (esim. facebook) ilman huoltajan kirjallista suostumusta ja lapsen omaa tahtoa. Julkaisussa on suostumuksellakin käytettävä erityistä varovaisuutta ja huomioitava salassapito ja sosiaalisen median riskit.

Salassa pidettävistä asioista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään. Jos asiakkaalla ei ole edellytyksiä arvioida suostumuksensa merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa suostumuksella, jos laillisella edustajalla itsellään on oikeus ko. tietoa saada.

Lasta koskevat asiakirjat tulee säilyttää siten, etteivät ne ole ulkopuolisten saatavilla. Sijoituksen tai tukisuhteen päättyessä mahdolliset asiakkaan asiakirjat tulee palauttaa hyvinvointialueelle arkistoitavaksi tai hävitettäväksi.

Laki sosiaalihuollon- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (2023/703)

Asiakastietojen salassapito 4 §:

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat pysyvästi salassa pidettäviä.

Salassa pidettävää asiakastietoa sisältävää asiakirjaa taikka sen kopiota tai tulostetta ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Sivullisella tarkoitetaan tässä laissa terveydenhuollossa muita kuin asianomaisen palvelunantajan tai apteekin palveluksessa, lukuun tai sen toimeksiannosta potilaan terveyspalvelujen järjestämiseen tai toteuttamiseen taikka niihin liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä ja sosiaalihuollossa muita kuin asianomaisen palvelunantajan palveluksessa, lukuun tai sen toimeksiannosta sosiaalihuollon asiakkaan sosiaalipalvelujen järjestämiseen tai toteuttamiseen taikka niihin liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä.

Terveydenhuollon toimintayksiköissä saa käsitellä palvelunantajan rekisteriin kuuluvia potilaan hoidon toteuttamisen kannalta välttämättömiä potilastietoja salassapitosäännösten estämättä. Sosiaalihuollon toimintayksiköissä saa käsitellä palvelunantajan rekisteriin kuuluvia sosiaalihuollon toteuttamisen kannalta välttämättömiä asiakastietoja salassapitosäännösten estämättä.

Asiakirjan salassa pitämisestä on voimassa, mitä siitä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 31 §:ssa.

Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto 5 §:

Palvelunantaja ja apteekkari sekä niiden palveluksessa tai harjoittelijana oleva tai muu palvelunantajan ja apteekkarin toimeksiannosta tai sen lukuun toimiva taho samoin kuin sosiaalihuollon luottamustehtävää hoitava tai asiakastietoja palvelunantajalta tai apteekilta saanut taho ovat saamiensa asiakastietojen ja muiden asiakasta koskevien henkilökohtaisten tietojen osalta vaitiolovelvollisia. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun palvelussuhde tai tehtävä on päättynyt.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa oikeudettomasti ilmaista sivulliselle saamiaan tietoja eikä käyttää niitä omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa ei saa ilmaista sivullisille asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja, jotka koskevat muita kuin asiakasta itseään eikä käyttää niitä omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa saa kuitenkin käyttää muitakin kuin häntä itseään koskevia tietoja, kun kysymys on sen oikeuden, edun tai velvollisuuden hoitamista koskevasta asiasta, johon asiakkaan tiedonsaantioikeus on perustunut.

Alaikäisen oikeus kieltää tietojensa luovuttaminen huoltajalle 51§:

Jos terveydenhuollossa alaikäinen potilas ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden kykenee päättämään hoidostaan, hänellä on oikeus kieltää potilastietojensa antaminen huoltajalleen, muulle lailliselle edustajalleen tai muulle tiedonsaantiin oikeutetulle henkilölle.

Sosiaalihuollossa alaikäinen voi ottaen huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa sekä asian laatu painavasta syystä kieltää antamasta itseään koskevia tietoja huoltajalleen, muulle lailliselle edustajalleen tai muulle tiedonsaantiin oikeutetulle henkilölle, jollei se ole selvästi alaikäisen edun vastaista. Jos alaikäinen tai hänen laillinen edustajansa ovat asianosaisena sosiaalihuoltoa koskevassa asiassa, laillisella edustajalla on kuitenkin oikeus tiedonsaantiin. Tiedonsaannista säädetään julkisuuslain 11 §:ssä

Sosiaalihuollon palvelunantajan oikeus saada sosiaalihuollon asiakastietoja 55§:

Sosiaalihuollon palvelunantajalla on oikeus saada ja käyttää muiden sosiaalihuollon palvelunantajien sosiaalihuollon asiakastietoja asiakkaan sosiaalipalvelun järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Tiedonsaantioikeuden edellytyksenä on asiakkaan antama luovutuslupa, jos kyse on muista kuin 56 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tapauksista tai jollei muualla laissa ole säädetty tiedonsaantioikeudesta. Lupa koskee kaikkia sosiaalihuollon asiakkaan sosiaalihuollon asiakastietoja, ja sen laajuutta voi rajata kieltojen avulla.

Jos sosiaalihuollon asiakkaalla ei ole muistisairauden, mielenterveyden häiriön, kehitysvammaisuuden tai vastaavan syyn takia edellytyksiä arvioida annettavan luovutuslupan merkitystä eikä hänellä ole laillista edustajaa, on palvelunantajalla salassapitosäännösten estämättä oikeus saada ja käyttää muiden sosiaalihuollon palvelunantajien välttämättömiä sosiaalihuollon asiakastietoja sosiaalihuollon asiakkaan välttämättömän sosiaalipalvelun järjestämiseksi tai toteuttamiseksi. Lisäksi sosiaalihuollon viranomaisella on oikeus saada muilta sosiaalihuollon palvelunantajilta sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä palvelunantajalle annettujen tietojen tarkistamista varten.

Tiedonsaantioikeus toteutetaan ensisijaisesti valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen välityksellä. Jos tiedonsaantia ei ole mahdollista toteuttaa valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen välityksellä, voidaan tiedonsaanti toteuttaa muulla tavoin.

Sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttaminen sosiaalihuollon asiakkaan hoidon ja huollon turvaamiseksi 56§:

Jos 55 §:ssä tarkoitettua asiakastietojen luovutusta koskevaa luovutuslupaa ei voida saada asiakkaan muistisairauden, mielenterveyden häiriön, kehitysvammaisuuden tai vastaavan syyn takia taikka jos asiakas tai hänen laillinen edustajansa kieltää tiedon luovuttamisen, sosiaalihuollon palvelunantaja saa luovuttaa asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi, hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi taikka toimeentulon edellytysten turvaamiseksi. Tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain, jos:

- 1) se, jota asiakirja koskee, on hoidon tai huollon ilmeisessä tarpeessa terveytensä, kehityksensä tai turvallisuutensa vaarantumisen vuoksi eikä hoidon tai huollon tarvetta muutoin voida selvittää taikka hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa;
- 2) tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi; tai

3) tieto on tarpeen asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaamiseksi, eikä asiakkaalla itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tietoja saa luovuttaa toiselle sosiaalihuollon julkiselle palvelunantajalle ja sen lukuun toimivalle palveluntuottajalle tai sen toimeksiannosta sosiaalihuollon tehtäviä suorittavalle henkilölle tai yhteisölle sekä muulle suomalaiselle tai ulkomaiselle viranomaiselle.

Yksityiselle sosiaali- tai terveydenhuollon palvelunantajalle saa kuitenkin luovuttaa 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vain välttämättömät tiedot asiakkaan välittömän hoidon tai huollon toteuttamiseksi tai muusta tähän rinnastettavasta syystä. Muulle yksityiselle henkilölle tai yhteisölle saa luovuttaa välttämättömän tiedon, jos tiedon antaminen on välttämätöntä asiakkaan tahdon tai sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi tai sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi.

9 Lainsäädäntö

- Sosiaalihuoltolaki
- Perhehoitolaki
- Lastensuojelulaki
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista
- Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä
- Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta
- Laki ja asetus lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä
- Hallintolaki